

Deu llibres que sempre deixem per a l'estiu

Sigui per la complexitat o per l'extensió, hi ha llibres que requereixen disposar d'un temps de lectura llarg i reposat. En triem deu, entre els quals hi ha l'«Ulisses» de James Joyce, el «Crim i càstig» de Fiódor Dostoievski i el cicle de Terramar d'Ursula K. Le Guin

01

a
llegim

42-43

- Entrevista a Natàlia Cerezo: publica la seva primera novel·la
- 'Lluny de l'Àfrica', memòries d'Isak Dinesen

44-45

- La magnífica novel·la d'aprenentatge de Pere Maruny ● El retorn de Philippe Sands a la Segona Guerra Mundial

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

En la història de la literatura hi ha obres que demanen que el lector els dediqui una quantitat de temps generosa, ja sigui perquè sumen moltes pàgines, perquè la proposta és d'una exigència remarcable o perquè extensió i complexitat van de bracet. Hi ha exemples de totes les èpoques i nacionalitats i per a tots els gustos. L'estiu és l'estació de l'any ideal per atrevir-se a fer lectures de risc que poden convertir-se en experiències transformadores.

'Ulisses'

L'obra mestra de James Joyce titllada d'inasssequible. Publicada el 1922, la novel·la de Joyce pot espantar no només per les 250.000 paraules que la integren i un vocabulari que supera els 30.000 mots, sinó perquè té fama de ser "inasssequible". Ho recorda Joaquim Mallafrè, traductor de la versió catalana que en publicaria Leteradura el 1981 –i, més tard, Edhasa i Proa–: "Si se'n fa una lectura mirant de seguir només l'argument, pot decebre, però això és perquè l'*Ulisses* abraça molts més aspectes". Mallafrè hi va dedicar set anys. Va comprar-lo a la rebotiga d'una llibreria barcelonina a finals dels anys 50, en una edició sud-americana –"estava prohibit pel règim", recorda–, i, tot i que aquella vegada no el va aconseguir acabar, ho va tornar a intentar amb una traducció francesa i, finalment, es va enfrontar a l'original anglès. "L'*Ulisses* és una aventura apassionant i estimulante. Entre altres coses em va servir per reconnectar amb una llengua

que m'era increïblement familiar –diu–. Aquell món és ple de frases fetes, acudits i escatologia que són curiosament universals".

'Crim i càstig'

Un clàssic de la literatura russa encara ara pertorbador. La primera lectura de *Crim i càstig* de la poeta i crítica literària Xènia Dyakonova va ser col·lectiva. "El pare me la va anar llegint sencera en veu alta abans d'anar a dormir. Tenia 12 o 13 anys", diu. El llibre de Dostoievski, publicat en rus el 1866 –i que Miquel Cabal ha tornat a traduir recentment– va incomodar Dyakonova: "Sabia que matar era un pecat, però tenia una certa simpatia pel personatge de Raskólnikov, que es decideix a matar una vella que és un fàstic d'ésser humà". Dyakonova vivia llavors a Sant Petersburg, ciutat on està ambientada la novel·la. "A partir de *Crim i càstig*, el barri on viu la vella em va semblar un lloc sinistre", comenta. Més endavant, la poeta i crítica literària va rellegir el llibre: "Els maldecaps de Raskólnikov em van semblar més adolescents. M'entendrien, però els llegia com si m'hagués convertit en la germana gran del personatge".

'Solitud'

El gran viatge interior de Víctor Català. Les dues grans portes d'accés a la literatura de Víctor Català són els seus contes –recuperats per Club Editor en quatre volums– i la novel·la *Solitud* (1905). "És una història sobre el desig de la seva protago-

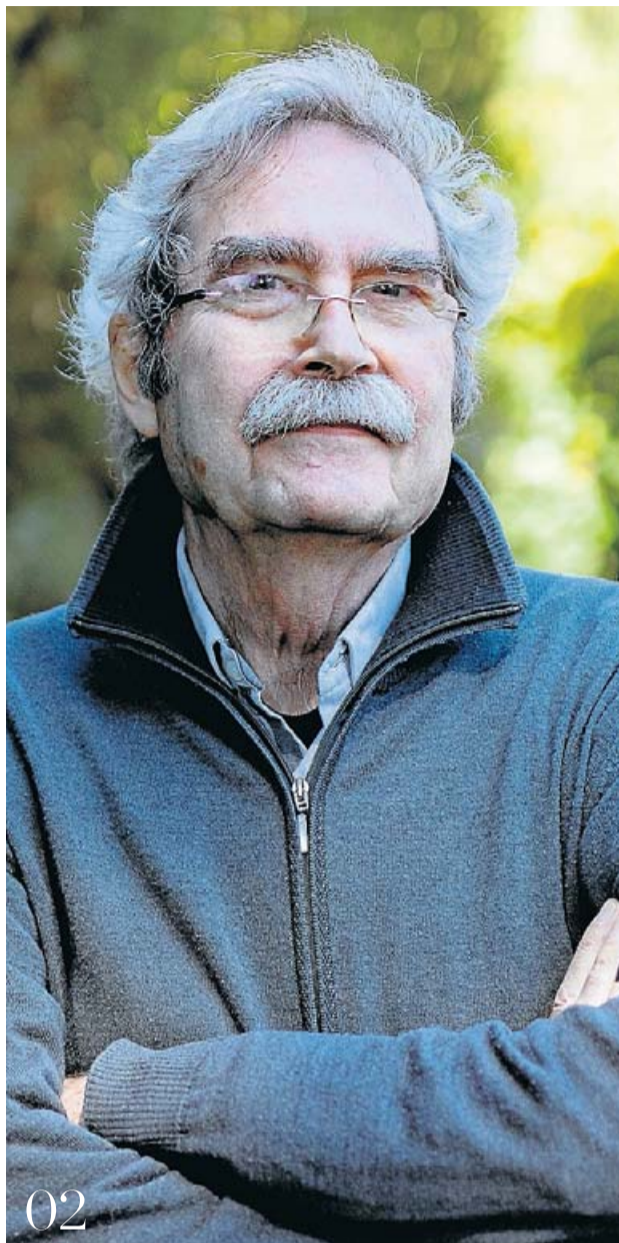
"ÉS UNA OBRA MOLT MEDITADA I AMBICIOSA, UNA GRAN REFLEXIÓ SOBRE EUROPA", DIU JOAN JOSEP ISERN SOBRE 'JO CONFESSO'

QUAN VA LLEGIR 'CRIM I CÀSTIG', XÈNIA DYAKONOVA SENTIA "UNA CERTA SIMPATIA" PER L'ASSASSÍ RASKÓLNIKOV

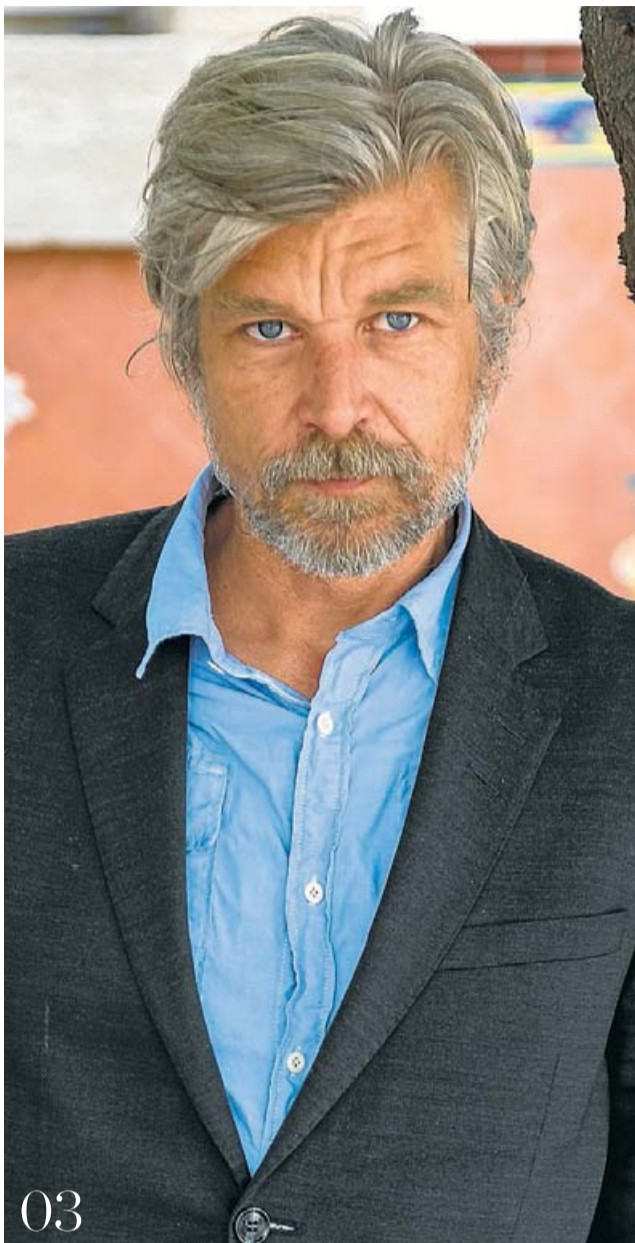
nista, la Mila, una dona molt condicionada per elements sobre els quals no té cap poder per canviar-los", explica l'escriptora Najat El Hachmi, que hi va arribar a mitjans de la dècada dels 90, quan era a l'institut. L'ha rellegit diverses vegades. "*Solitud* és un gran viatge interior, el personatge de la Mila està molt treballat psicològicament –diu–. Aconsegueix situar-te en un món a part, en una mena de somni que acaba formant part del teu imaginari. És ideal llegir-la a l'estiu, perquè requereix un temps per submergir-te en aquesta altra realitat".

'La meua lluita'

Els sis llibres de memòries del noruec Karl Ove Knausgård. Un dels cicles narratius més extensos del segle XXI ha sigut *La meua lluita*, sis llibres autobiogràfics que sumen 3.500 pàgines i que va publicar Karl Ove Knausgård entre el 2009 i el 2011 (disponibles en català a L'Altra). "Combinava un relat exhaustiu d'episodis de la seva vida que requeria una experiència lectora de reconstrucció –diu la poeta, traductora i periodista cultural Míriam Cano–. El primer volum començava amb la mort del pare, el segon t'explicava la vida amb la parella i els fills, el tercer t'enviava cap a la infantesa i el quart et feia saltar cap als anys en què va ser professor en una escola". Cano va pensar de seguida en "la *Recerca* de Marcel Proust: els dos projectes parteixen de la mateixa pulsó, però Knausgård ho fa amb una sensibilitat contemporània. Comparteix un

02

03

04

05

nivell d'intimitat que amb Proust no tens i aborda obertament sentiments com la culpa, la rancúnia i la desídia”.

‘El quintet de Tom Ripley’
El personatge més emblemàtic de Patricia Highsmith

Ja sigui com a falsificador, com a assassí o com a marit aparentment respectable, Tom Ripley és una de les creacions més rodonas de Patricia Highsmith, de qui aquest 2021 es commemora el centenari del naixement. Ripley va protagonitzar cinc novel·les, que sumen gairebé 1.500 pàgines. Publicades en anglès entre el 1955 i el 1991, són un dels cims del thriller psicològic de la segona meitat del segle XX. “Llegir Highsmith és una mica com nedar dins un llac tèrbol: s’hi està bé, dins l’aigua, però a la vegada sents que res del que t’envolta és gaire de fiar –assegura el crític literari i escriptor Pere Antoni Pons–. Ripley és un amoral molt sofisticat en les formes –li agraden els diners i la bona vida, i d’art en sap– però amb un fons molt elemental i salvatge”.

‘Jo confesso’
La novel·la més celebrada i traduïda de Jaume Cabré

Al setembre farà deu anys de la publicació de *Jo confesso*, la novel·la més llarga, celebrada i traduïda de Jaume Cabré. Un dels primers crítics literaris que la van llegir va ser Joan Josep Isern. “Vaig passar tot aquell agost penjat de la novel·la –recorda–. Té una complexitat argumental notòria. És el lloc on Ca-

bré consolida el seu estil, conegut pels canvis de persona narrativa en el mateix paràgraf, tècnica que va posar en pràctica a *L’ombra de l’eunuc* [1996]”. Isern emparenta el calidoscopi d’històries que interfereixen amb la d’Adrià Ardèvol i la importància de la música amb els contes de *Viatge d’hivern* (2000). “*Jo confesso* és una obra molt meditada i ambiciosa, una gran reflexió sobre la història d’Europa i una anàlisi del mal –resumeix–. Per això, quan vaig acabar de llegir-la per quarta vegada no vaig dubtar a col·locar-la al prestatge de clàssics, i no se n’ha pogut des de llavors”.

El cicle de Terramar
La màgia, el poder i la foscor, segons Ursula K. Le Guin

L’escriptora nord-americana Ursula K. Le Guin va passar més de tres dècades entrant i sortint del món de Terramar, protagonista d’un dels seus cicles de novel·les més celebrats, en procés de traducció al català a Raig Verd. “Són molt adequats per a tot tipus de lectors, de totes les edats i tant si estan poc o molt familiaritzats amb la ciència-ficció –comenta la traductora Blanca Busquets–. Tenim molt presents clàssics com Tolkien o autors més actuals, però val la pena reivindicar Le Guin, que es troba enmig i és riquíssima en lectures”. La primera peça del cicle, *Un mag de Terramar*, va arribar el 1968, i l’última, *L’altre vent*, el 2001. Hi apareixen mags, sacerdotesses, dracs i prínceps. “Una de les idees transversals és que sempre hi ha una mica de foscor en la llum

01
JAMES JOYCE.
HULTON ARCHIVE

02
JAUME CABRÉ.
FRANCESC MELCION

03
KARL OVE KNAUSGARD.
MARC ROVIRA

04
VÍCTOR CATALÀ.
IEC

05
PATRICIA HIGHSMITH.
WIKIPEDIA

–diu Busquets–. Els problemes comencen quan, en comptes d’abraçar-la, la intentem negar”.

‘2666’
L’ambiciosa obra pòstuma de Roberto Bolaño

Hi ha novel·les que, a més d’haver-se convertit en el cim del seu autor, han tingut la fortuna d’aparèixer en ple procés d’internacionalització i canoització de la seva obra. Va ser el cas de *2666*, que Anagrama va publicar el 2004, un any després de la mort de Roberto Bolaño. “Qualsevol llibre és bo per començar a llegir a un autor la principal virtut del qual era transmetre l’entusiasme per estar viu –i ser jove– en un món al·lucinant de confusió i dolor –assegura l’escriptor Gonzalo Torné–. *2666* és la seva obra mestra”. Encara que reconeix que Bolaño té portes més accessibles, recomana començar “per la millor de les seves novel·les”. “La meua experiència, com la de tants, és que després de llegir-la vaig posar-me a escriure amb més ganes”, admet.

‘La broma infinita’
Les giragonses, reverberacions i humor de David Foster Wallace

“Llegir *La broma infinita* és un repet, perquè et demana feina com a lector: fa giragonses discursives, has d’estar molt pendent de la seva estructura fractal –què replica l’autor o què hi reverbera–... i connectar o no amb el sentit de l’humor de David Foster Wallace”, explica l’escriptor i professor Borja Bagunyà. Ha dedicat tot un any a impartir un curs des de l’Escola Bloom sobre la novel·la del

nord-americà, publicada en anglès el 1996. “Han sigut 25 sessions, impartides a mitges amb la Míriam Cano, en què anàvem llegint el llibre en grup –diu–. Cada dues setmanes avançàvem unes 50 pàgines, les interpretàvem i contextualitzàvem. Això ens portava a altres títols de l’autor, però també a disciplines com la filosofia política, la psicologia i la psicoanàlisi”. Han quedat tan contents del resultat que a partir de setembre s’atreviran amb un altre cim de la literatura, *Vida i opinions de Tristram Shandy*, de Lawrence Sterne.

Harry Potter
El món addictiu i ple d’aventures de J.K. Rowling

Publicades entre el 1997 i el 2007, les set novel·les protagonitzades per Harry Potter, de J.K. Rowling, han sigut la porta d’accés a la lectura de milions de joves arreu del món. “M’hi vaig posar quan tenia set anys. Recordo que el moment de llegir les novel·les, just abans d’anar a dormir, era el que més esperava durant el dia”, recorda la poeta i narradora Anna Gas Serra. Va acabar el setè llibre durant una excursió amb l’escola, el 2008, quan tenia onze anys: “Aquell món que em tenia completament absorbida s’acabava de tancar”. L’autora ha anat tornant a les aventures de Potter: “He llegit la saga sencera cinc vegades. Aquests llibres són com tornar a casa. Sempre m’he sentit molt identificada amb el Harry. És algú que no s’ha sentit mai còmode enlloc, fins que a Hogwarts descobreix un espai on el cuiden, té amics i pot ser feliç”.